

ЗА РУБЕЖЕМ

УДК 377.1 (075.8)

Л. М. СЕРГЕЄВА

ОЦІНКА ТА ВИЗНАННЯ ПОПЕРЕДНЬОГО НАВЧАННЯ: ДОСВІД ПРОФЕСІЙНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ КАНАДИ

Стаття присвячена досвіду організації проведення оцінки та визначення результатів попереднього навчання у професійних навчальних закладах Канади, що дає можливість усунути поточний розрив у визнанні отриманого навчання та суттєво зменшити фінансово-матеріальні витрати на підготовку кваліфікованих робітників для різних галузей господарств.

Ключові слова: оцінка та визнання попереднього навчання, автентичне оцінювання.

Л. Н. СЕРГЕЄВА

ОЦЕНКА И ПРИЗНАНИЕ ПРЕДЫДУЩЕГО ОБУЧЕНИЯ: ОПЫТ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ КАНАДЫ

В статье идет речь об опыте организации проведения оценки и признание предыдущего обучения в профессиональных учебных заведениях Канады, что даёт возможность существенно уменьшить поточный разрыв в признании результатов обучения и существенно уменьшить финансово-материальные затраты на подготовку квалифицированных рабочих для отраслей хозяйств.

Ключевые слова: оценки и признание предыдущего обучения, аутентичное оценивание.

L. N. SERGEJEVA

PRIOR LEARNING ASSESSMENT AND RECOGNITION: CANADIAN EXPERIENCE OF SKILLS TRAINING INSTITUTIONS

The article is devoted to the Canadian experience of prior learning assessment and recognition at skills training institutions, which gives them an opportunity to eliminate the current learning recognition gap and significantly reduce financial and material resources required for the training of skilled labour for various industries.

Keywords: prior learning assessment and recognition, authentic assessment

В Україні професійно-технічний навчальний заклад, що вступає в ринкову економіку як повноцінний суб'єкт ринкових відносин, має дотримуватися відповідних правил і враховувати, що існує накопичений світовим освітнім менеджментом досвід. І хоча такий заклад – це специфічна інституція, в існуючих ринкових умовах він починає набувати комерційних рис, які передбачають можливі шляхи виживання.

Опора на відпрацьований і перевірений практикою досвід сприяє зниженню ризику, дозволяє роботодавцям уникнути багатьох помилок, скоротити тимчасові і фінансові витрати, пов'язані з набуттям власного досвіду шляхом проведення експериментів.

Дослідженню досвіду організації професійного навчання у зарубіжних країнах присвячені праці Н. Авшенюк, Л. Гриневич, Т. Десятова, В. Кудіна, Н. Ничкало, С. Ніколаєнка,

О. Олейникової, Д. Панькова, Н. Постригач, Л. Пуховської [305], І. Савченко, Л. Сергеевої, М. Сороки, М. Туленкова, О. Щербак та інших науковців.

Мета статті – проаналізувати систему підготовки кваліфікованих кадрів, створення ефективної системи професійного навчання робітників, оцінки та визнання попереднього навчання у професійних навчальних закладах (ПНЗ) Канади.

Розвиток суспільства в сучасних умовах все більше залежить від рівня кваліфікації робочої сили. За даними прогностичних досліджень, потреба у фахівцях надалі зростатиме, причиною цього є прогресуючий розвиток техніки і технологій та організаційних процесів у промисловому виробництві, внаслідок чого постійно змінюються вимоги до виконавців. І залежно від того, наскільки структура кваліфікації працівників наближається до структури вимог на робочому місці, можна робити висновки щодо ефективності системи професійної освіти.

Нині економічний розвиток України, як і будь-якої держави, значною мірою залежить від якості підготовки кадрів. Це зумовлено запровадженням у виробництво новітніх технологій, модернізацією матеріальної бази тощо. Саме тому в розвинутих країнах світу (США, Японія, Німеччина, Франція, Велика Британія, Канада, Південна Корея та ін.) велика увага надається підготовці висококваліфікованих кадрів, створенню ефективної системи їхнього професійного навчання, що потребує залучення до роботи з цим контингентом педагогічних працівників, спроможних забезпечити необхідну якість підготовки фахівців.

Професійна освіта в Канаді орієнтована переважно на випускників загальноосвітніх шкіл та доросле населення і пропонує широкий спектр програм навчання та перекваліфікації. Вона є загалом новою, бо виникла на початку 60-х років ХХ ст. Формуванню цієї системи сприяли: зменшення припливу кваліфікованої робочої сили з країн Західної Європи; необхідність забезпечення освітою людей, які народилися в перші роки після закінчення Другої світової війни, коли відбувся бум дітонародження; бажання батьків забезпечити дітям краще життя, ніж було у них на початку ХХ ст.

Головною метою системи професійної освіти в Канаді є задоволення потреб місцевих та регіональних ринків праці. Лише 15% робочої сили в країні – це випускники вузів. Більшість працівників мають професійну освіту, що, з одного боку, забезпечує попит на випускників ПНЗ, а з другого – покладає на ці навчальні заклади велику відповідальність за якість та ефективність їхнього навчання. Основне фінансування канадські ПНЗ отримують з бюджету провінції, а також вони мають право самостійно визначати і впроваджувати навчальні програми, які безпосередньо відповідають потребам місцевого ринку праці та місцевих роботодавців [2, с. 28].

ПНЗ в Канаді відіграють провідну роль у підготовці молодих людей до роботи, забезпечуючи їх знаннями й навичками, необхідними для досягнення успіху на робочому місці. Вони використовують різні стратегії для розробки програм, які забезпечують випускників знаннями й навичками, що вимагаються на робочому місці. Програми базуються на аналізі інформації про державний, регіональний та місцевий ринки праці [3]. За оцінками Конференційної ради Канади, усунення поточного розриву у визнанні результатів отриманого попереднього навчання, дозволить канадцам додатково заробляти від 4,1 до 5,9 млрд. доларів у рік [4].

Дієвий результат полягає у здатності визначати професійні навички іммігрантів, тих фахівців, які володіють відповідними навичками, але не використовують їх за відсутності офіційного документу про освіту, підвищених можливостей навчального закладу у фаховій підготовці своїх випускників відповідно до потреб роботодавців, збільшенні кількості учнів, що навчаються, налагоджуванні зв'язків з підприємствами тощо.

Оцінка та визнання попереднього навчання дає змогу офіційного визнання навичок, знань і компетенцій, отриманих через професійний і життєвий досвід, а також неформальне й неофіційне навчання, визначити, оцінити, офіційно визнати інше навчання, яке вже відбулося.

Загальновідомо, що офіційне навчання – це структуроване цілеспрямоване навчання на основі кредитних програм/курсів у ПНЗ, уповноважених зараховувати кредити або в регуляторних ліцензувальних органах. Натомість, неофіційне навчання є навчанням, після якого не зараховують кредити, навчання на робочому місці: воно є навчанням за допомогою життєвого досвіду, на робочому місці, хоббі або волонтерської діяльності.

Під час проведення оцінки та визнання попереднього навчання (ОВПН) важливо, щоб визначення результатів і компетенцій були чіткими й стислими, адже кредит зараховується тільки за навчання, яке відповідає досягнутому рівню, що їх вимагають в рамках певного

освітнього кваліфікаційного рівня. У процесі зарахування кредиту на основі ОВПН для отриманого освітньо-кваліфікаційного рівня кандидату на визнання кваліфікації треба виконати наперед визначені стандарти.

Для забезпечення навчального результату і процесу ОВПН відправним пунктом для оцінки знань і навичок є чіткі навчальні результати. Педагог – спеціаліст з оцінки повинен визначати найважливіші навчальні результати та бездоганно орієнтуватися у навчальних результатах відповідного предмета. У ПНЗ Канади визначають рівень знань і навичок тільки за допомогою прямих і непрямих свідчень.

Чітко виписані вимоги до визначень навчальних результатів дають можливість описати саме продукт навчання, а не навчальний процес, надати твердження про істотні знання, навички та настанови, якими повинен володіти майбутній фахівець, стандарти компетенцій, потрібних у певній галузі або на певному робочому місці.

Посадові інструкції для більшості професій містять набір усталених стандартів, відомих як компетенції, що відповідають вимогам певної професії і якими необхідно володіти фахівцеві для отримання посади.

Яка ж мета проведення оцінювання ОВПН? Головна його місія полягає в оцінюванні, чи відповідають знання й навички фахівця визначеним найважливішим навчальним результатам з певного предмета.

За визначенням Дж. Мюллера, автентичне оцінювання – це форма оцінювання, відповідно до якої учнів просять виконати пов'язані з реальним життям завдання, що демонструють застосування основних знань і навичок. Поняття «автентичне оцінювання» рівнозначне дефініціям «істинне, сьогочасне, дійсне, справжнє, нехибний», іноді використовуються терміни «справжня оцінка» або «оцінювання реальних досягнень учнів» [1].

Автентичне оцінювання також відоме як «альтернативне оцінювання». Воно, зазвичай пов'язано з практичними завданнями на основі діяльності, а також критичними та інтегрованими завданнями, які схожі на ті, що їх виконують фахівці на робочому місці, вимірює теорію і практику, оцінює як знання змісту, так і мисленеві навички вищого рівня.

Автентичне оцінювання дає можливість продемонструвати творчий підхід, вміння вирішувати проблеми й приймати рішення у ситуаціях, з якими кандидат найімовірніше стикатиметься в реальному житті. Оцінювання відбувається відповідно з конкретними критеріями, відомими заздалегідь. Ціллю автентичного оцінювання є подання допомоги учням у реалізації їх здібностей до аналізу власної діяльності. Форма проведення – порт фоліо; засоби – продукти освітньої діяльності учнів, подані у ранніх формах; механізми – рефлексія власної освітньої діяльності, навчальних результатів та власних досягнень. Результатом є комплексність у сфері саморегуляції, самоорганізації, адекватна самооцінка.

До проведення оцінки та визнання попереднього навчання висуваються певні технічні вимоги: надійність, актуальність, автентичність, практичність, достатність. Дотримання цих вимог дає можливість визначити, наскільки практичним є оцінювання з огляду на доступність, рентабельність, витрачений час кандидата, витрачений час фахівця з оцінювання.

Вимога щодо актуальності дозволяє визначити, чи добре варіант оцінювання дозволяє виміряти навчальний результат. Автентичність відповідає на запитання: «Чи відображають результати оцінювання поточні знання та чи швидко змінюються навчальні результати у відповідній сфері?».

Вимога щодо практичності дає можливість отримати свідчення безпосередньо від фахівця, а вимога «достатності» дозволяє бути впевненими, що варіанти оцінювання забезпечують достатні свідчення про отримане навчання.

Оцінка та визнання попереднього навчання проводиться як письмово так і усно (співбесіди (контрольні списки основних факторів), іспити (підготовлені питання щодо основних факторів). Завдання можуть бути як суб'єктивні (завдання для поширеної відповіді, конкретні приклади) та об'єктивні (тестові завдання, альтернативні (так/ні), коротка відповідь, на співставлення). Практичні завдання проходять у вигляді демонстрації, відео відповіді, рольової гри – реальна чи на відео.

У портфоліо оцінки та визнання попереднього навчання входять:

- підтвердження з попереднього робочого місця;
- знання посадових інструкцій;
- наявність особистого професійного досвіду;

- автобіографія / резюме фахівця;
- критерії оцінки виконаних робіт;
- рекомендаційні листи;
- зразки готових виробів;

документи про навчання на робочому місці або підвищення кваліфікації.

ОВПН може принести користь студентам, навчальним закладам і суспільству загалом. Переваги для тих, хто навчається полягають у заохоченні отримувати чи продовжувати освіту, усунені дублювання в навчанні, збільшенні доступу до освіти, зменшенні коштів на освіту і часу проходження навчальної програми, зростанні впевненості у собі та самоповаги, підтвердженні навчання, отриманого на основі життєвого/робочого досвіду.

Канадські ПНЗ мають значні переваги від проведення ОВПН. Насамперед, це зростання доступності післяшкільної освіти, збільшення обсягів вступу у ВНЗ, що забезпечує набір на спеціальності, надає навчальним закладам так необхідну гнучкість, щоби визнавати безперервне навчання (упродовж всього життя), допомагає розвивати партнерство з роботодавцями тощо.

Досвід показує, що канадські роботодавці теж мають певні переваги:

- для професій, де немає професійної сертифікації, ОВПН можна використовувати для вимірювання компетенцій (сертифікації);
- забезпечує робочу силу мобільністю;
- забезпечує рівні компетенцій, що збільшують результативність професійного навчання;
- можливість проведення ОВПН на робочому місці;

Існує чимало організацій, які підтримують та використовують ОВПН, серед них: Рада з людських ресурсів для гірничої промисловості Канади, Управління у справах довілля й лісокористування провінції Саскачеван, Канадська асоціація попереднього навчання і оцінювання (CAPLA), Рада навчання для дорослих і емпіричного навчання (CAEL), Міжнародний дослідницький центр попереднього навчання (PLIRC).

Поточна статистика Саскачеванського інституту прикладних наук і технологій свідчить, що відділ ОВПН для окремих професій забезпечують створення засобів й шаблонів для оптимізації процесу ОВПН, визначення процесів й процедур, а також розробку рекомендацій для окремих спеціальностей і відділу реєстрації кандидатів на оцінку й визнання результатів попереднього навчання. Цей відділ також здійснює фінансування нових ініціатив, організовує проведення семінарів й навчання, надає консультаційні послуги щодо ОВПН, послуги зарахування кредитів і проводить навчання за програмою для спеціалістів з ОВПН.

Значна увага приділяється підготовці фахівців з визнання попереднього навчання. Їхня підготовка здійснюється за визначеною програмою «Спеціаліст з визнання попереднього навчання», яка пропонує практичну підготовку з усіх аспектів визнання попереднього навчання для осіб, котрі працюють у ПНЗ, профорієнтаційних бюро, відділах управління людськими ресурсами, та пошуку персоналу.

Програмою з підготовки фахівців з ОВПН передбачені нові навчальні дисципліни (табл. 1).

Таблиця 1.

Навчальна програма «Спеціаліст з визнання попереднього навчання»

Предмети	Навчальні дисципліни
ОСНОВНІ ПРЕДМЕТИ	Вступ до ОВПН*
	Практика адвокати
	Розвиток кар'єри
	Оцінювання попереднього навчання
	Дорадчі послуги
	Створення портфоліо
ПРЕДМЕТИ НА ВИБІР **	Профорієнтація для представників корінного населення – 3 КО
	Набір і забезпечення успішного проходження навчання – 3 КО
	Оцінювання клієнта – 1 КО
	Зміцнення можливостей – 2 КО
Необхідно отримати 6 кредитних одиниць (КО)	

* Обов'язковий предмет, який треба пройти перед іншими предметами; виняток зроблено лише для слухачів з провінції Альберта, котрі беруть участь у цій програмі.

** Можна проходити окремі предмети або всю програму.

Навчання за програмою «Спеціаліст з оцінки та визнання попереднього навчання» повністю здійснюється дистанційно. Передбачено навчання з друкованих джерел з асинхронними он-лайн обговореннями, контакт з викладачем через електронну пошту або по телефону. Предмети ніколи не скасовують через малу кількість слухачів [4].

Ознайомлення з досвідом ПНЗ Канади, опора на відпрацьований і перевірений практикою досвід сприяє зниженню ризику, дозволяє роботодавцям уникнути багатьох помилок, зменшити тимчасові і фінансові витрати, пов'язані з набуттям власного досвіду шляхом проведення експериментів. ОВПН дає можливість офіційного визнання навичок, знань і компетенцій, отриманих через професійний і життєвий досвід, а також неформального й неофіційного навчання, визначити, оцінити й офіційно визнати інше навчання, яке вже відбулося.

ЛІТЕРАТУРА

1. Эндзинь М. П. Портфолио / Марта Эндзинь // [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://iem.adm.nov.ru/metod/present/portfolio.pps>
2. Сергеева Л. М. Мониторинг успешности выпускников профессиональных учебных заведений: опыт Канады / Л. М. Сергеева // Гуманитарный вестник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницкий державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»: Наук.-теорет. збірник. Переяслав-Хмельницький, 2008. – С. 77–81.
3. Prince Albert and Area Labour Market Analysis (co-author) 2010 // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.siastr.sk.ca/stuservices/plar/index.shtml>